

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

μυστηρίου ἀγάπης-ἐκκλησία μικρά
ὁ γάμος εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν.

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΙΚΡΑ
Ο ΓΑΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

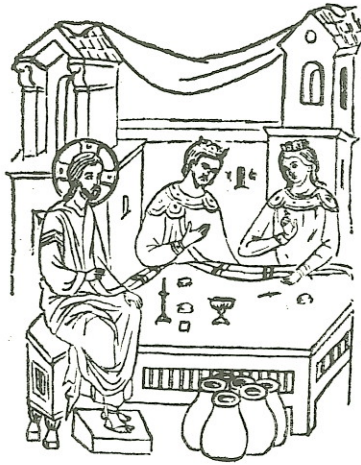
ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΙΚΡΑ
Ο ΓΑΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΜΑΡΙΑΣ Α. ΧΟΜΗΤΗ

Ἄντυπον
(Ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Κοινωνία» τεύχος 2,

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΙΚΡΑ
Ο ΓΑΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Ἀγάπη, ποῦ ἔναι ἡ ἐκκλησιά σου
(Γ. Σεφέρης)

Τὸ κείμενο ποῦ ἀκολουθεῖ εἶναι ἀρκετὰ σύντομον καὶ δὲν ἐπιδιώκει νὰ ἐξαντλήσῃ τὴν διδασκαλίαν περὶ γάμου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Περιορίζεται εἰς μερικὰς σκέψεις ποῦ ἀποδίδουν τὴν περὶ γάμου ἀντίληψιν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀφοῦ δοθῇ ἀρχικῶς ἓνα εἶδος ὀρισμοῦ τοῦ γάμου καὶ διαπιστωθῇ ἡ ἀπουσία συστηματικῆς συνθέσεως τῆς θεολογίας τοῦ γάμου, θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὰς θεμελιώδεις διαστάσεις τοῦ γάμου εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μυστηρίου — κείμενον ποῦ κατὰ τὴν γνώμην μας προσφέρει συνοπτικῶς τὴν θεολογίαν τοῦ γάμου. Κατόπιν, θὰ καταβληθῇ προσπάθεια ἐπανασυντάξεως αὐτῶν τῶν διαστάσεων διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἐκ τῆς παραδόσεως προερχομένης εἰκόνης περὶ γάμου ὡς μικρῆς ἐκκλησίας, ὡς προτύπου ἱκανοῦ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν σύστασιν τόσο μιᾶς θεολογίας τοῦ γάμου ὅσον καὶ μιᾶς ἀνθρωπολογίας τῶν συζύγων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ὀφείλομεν νὰ ἐκλάβωμεν ὡς «ὕποθεσιν ἐργασίας» περισσοτέρων ἐπιστημονικῶν κλάδων.

1. Μυστήριον ἀγάπης, Ἐκκλησία μικρά.

Περικλείουσα ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τῆς τὴν ἔγνωσιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκης, ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ μυστηριακοῦ αὐτῆς χαρακτήρος καθιστᾷ αὐτὴν μυστήριον. Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, ἐνεργεῖ τὴν μετὰ μὀρφωσιν τῆς ἐνώσεως αὐτῆς σύμφωνα μὲ τὰς διαστάσεις τῆς Ἐκκλησίας ὥστε νὰ οἰκοδομήσουν ἀπὸ κοινοῦ ὁ ἀνδρὰς καὶ ἡ γυναίκα τὴν μικρὴν τοὺς κατ' οἶκον ἐκκλησίαν, τόπον τῆς παρουσίας τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ ἔκφρασιν τῆς Βασιλείας.

Ἡ ἔνωσις τους ἀναδεικνύεται εἰς σ ύ μ θ ο λ ο ν — τοῦ μεγάλου μυστηρίου — τῆς ἐνώσεως Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας: κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἀνθρώπινον μυστήριον γίνεται μυστήριον ἐκκλησιολογικὸν με ἀναφορὰν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· τὸ συμβολικὸν ἀναλαμβάνεται ἀπὸ τὸ ὄντολογικόν.

Ὅπως ἀκριβῶς τὸ μυστήριον τῆς ἐνώσεως Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας εἶναι μυστήριον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τρόπον ἀντίστοιχον τὸ μυστήριον τῆς ἐνώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς εἶναι μ υ σ τ ή ρ ι ο ν ἀ γ ά π η ς καὶ καταξιοῦται προσλαμβανόμενον ἐν Ἐκκλησίᾳ νὰ χαρακτηρησθῆ ὡς Μ υ σ τ ή ρ ι ο ν τ ῆ ς Ἀ γ ά π η ς.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαχθοῦν ἀπὸ αὐτὴν τὴν σύνταμον εἰσαγωγὴν πολλὰ ἔ ν ο ι α ι, ἀλλὰ θὰ προτιμηθοῦν ἰδιαιτέρως δ ύ ο ἐξ αὐτῶν· συγκεκριμένα αὐτὴ πού χαρακτηρίζει τὸν γάμον ὡς Μ υ σ τ ή ρ ι ο ν τ ῆ ς Ἀ γ ά π η ς καὶ αὐτὴ πού τονίζει τοῦτον ὡς Ἐ κ λ η σ ί α ν μ ι κ ρ ά ν. Αὐτὰ αἱ δύο ἔγνοια ἐκφράζουσι καὶ περιγράφουσι κατὰ τρόπον ἀκριβῆ καὶ πλήρη τὴν ἀντίληψιν τῆς ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας περὶ γάμου καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσουν τοὺς δύο ἄ ξ ο ν α ς περὶ τοὺς ὁποίους θὰ ἐστρέφετο ἡ ὀρθόδοξος θεολογία τοῦ γάμου, θεολογία πού δὲν εἶναι ἀκόμη συγκροτημένη εἰς σῶμα. Κατ' αὐτὴν ὁ γάμος προβάλλεται ὡς κ ο ι ν ω ν ί α ἀ γ ά π η ς καὶ ἡ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καλεῖται νὰ με τ α μ ο ρ φ ῶ σ η α ὐ τ ῆ ν τ ῆ ν κ ο ι ν ω ν ί α ν καὶ α ὐ τ ῆ ν τ ῆ ν ἀ γ ά π η ν.

2. Λειτουργικὴ θεολογία τοῦ γάμου.

Ἀνεφέρθη μόλις πρὸ ὀλίγου ὅτι ἡ ὀρθόδοξος θεολογία τοῦ γάμου δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποτυπωθῆ εἰς ἕν ἔργον συστηματικόν, ἀν καὶ ὑπάρχουσι ἐξαιρετικαί ἐπὶ μέρους μελέται ἐπὶ τοῦ θέματος, μελέται αἱ ὁποῖαι ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν με πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ πολὺ ὄφελος. Θὰ ἐδοκιμάζομεν ἐν τούτοις νὰ ἀναπληρώσωμεν τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν στήριζόμενοι ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς ἀκολουθίας τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ὥστε νὰ καθορισθοῦν τὸ πλαίσιον καὶ αἱ βασικαὶ κατευθύνσεις μιᾶς συστηματικῆς ἐκθέσεως τῆς θεολογίας τοῦ γάμου. Πράγματι, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κείμενον δίδει ὑπὸ μορφὴν ποιητικὴν προσηρμοσμένην εἰς τὸ εὐφρόσυτον γεγονός τῶν γάμων, ἀλλὰ συγχρόνως με τρόπον συγκεκριμένον, ἀκριβῆ καὶ λιτόν, αὐτὸ πού ἡ θεολογικὴ σκέψις ἐδημιούργησε ὡς πρὸς τὸν γάμον. Τὸ κείμενον αὐτὸ παρ' ὅλον ὅτι ἔχει ἀνάγκην συμπληρώσεως καὶ ἐρμηνείας, παρουσιάζει ἐν ἀρμονικῇ καὶ θαυμαστῇ ἰσορροπίᾳ, τὸ οὐσιώδες τῆς βιβλικῆς καὶ πατερικῆς παραδόσεως περὶ γάμου. Εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου, θὰ ἀνεύρωμεν τὸν ὁδηγὸν πού ἡ Ἐκκλησία προσφέρει εἰς τοὺς μνηστευμένους διὰ νὰ τοὺς προσανατολίξῃ καθ' ὅλην τὴν πορείαν των

ὡς συζύγων, κατὰ τρόπον ποῦ αὐτὴ ἢ ἀκολουθία νὰ γίνεται μῆνυμα διὰ τὴν ἐποχὴν μας.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ ἢ σκιαγράφῃς σὲ μερικές γραμμὲς αὐτοῦ ποῦ θὰ ᾔτο δυνατόν νὰ ὀνομασθῆ ἡ λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ἠ ἡ θ ε ο λ ο γ ί α τ ο ὦ γ ᾶ μ ο υ, ἢ ὁποία ἔπως κάθε θεολογία εἶναι ἀλήθεια καὶ ζωή. Για ἕνα προσεκτικὸ ἀναγνώστη θὰ μπορούσαν νὰ ἐξαχθοῦν ἀπὸ αὐτὸ τὸ κείμενον τ ἔ σ σ α ρ ε ς δ ι α σ τ ᾶ σ ε ι ς τῆς ἐνώσεως ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, διαστάσεις οὐσιαστικαὶ ποῦ διαρθρώνονται μέσα εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου. Τὰς προσδιορίζω σχηματικὰ ὡς ἐξῆς:

- ἡ διαχρονικὴ διάστασις τοῦ συγκεκριμένου ζεύγους·
- ἡ κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ ὡς σωτηρία τοῦ ζεύγους·
- ἡ διαπροσωπικὴ σχέσις τῶν συζύγων·
- τὸ «ἄνοιγμα» τοῦ ζεύγους πρὸς τὰ παιδιὰ καὶ τὸν κόσμον.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην διάστασιν, ἐκπλήσσεται ὁ ἀναγνώστης τῆς ἀκολουθίας ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ συγκεκριμένον ζεῦγος ποῦ παντρεύεται «ἐδῶ καὶ τῶρα» ἀναλαμβάνεται ἐντὸς τοῦ ὅλου σχεδίου τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας. Τὸ συγκεκριμένον αὐτὸ ζευγάρι, στὴ διαχρονικότητά του, ἐγγράφεται εἰς τὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν ζευγῶν. Ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ πρώτου ζεύγους, ταυτιζόμενον πρὸς τὰ ζεύγη τῶν Πατριαρχῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συμμετέχει καὶ εἶναι παρὸν στὸ πρῶτο θαῦμα τοῦ Κυρίου ἐν Κανᾶ, συνδέεται πρὸς ζεύγη τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καλούμενο νὰ ζήσῃ τὴν προσωπικὴν του ἱστορίαν ὡς ζεῦγος, μεταμορφώνοντας τὴν ἔνωσίν του εἰς «καινὴν κτίσιν» ἀναγόμενον εἰς τὴν τάξιν τῆς Βασιλείας. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον φθάνει τὸ ζεῦγος εἰς τὸν συγκεκριμένον χῶρον καὶ χρόνον νὰ ζῇ τὸ ἄχρονον καὶ τὸ ἀχώρητον, νὰ ζῇ τὸ αἰώνιον.

Ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὴν δευτέραν διάστασιν, ἐνυπάρχει κάθε τι ποῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ζεύγους ὡς ἐπιστροφή πρὸς τὸν Θεὸν καὶ κοινωνία μετὰ τῆς κοινωνίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων ἐν ἀγιότητι βίου. Ἐδῶ ἔχομεν τὸ ἄνοιγμα τοῦ ζεύγους πρὸς τὸν Θεόν.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου ἀσχολεῖται ἐν συνεχείᾳ κατὰ μέγα μέρος μὲ τὰς προσωπικὰς σχέσεις τῶν συζύγων (τρίτη διάστασις). Ἡ ἐνότης, ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη, ἡ ὁμόνοια τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἡ πίστις τῶν συζύγων κατέχουν μεγάλην θέσιν καὶ δομοῦν τὴν σχέσιν ἀνδρὸς - γυναικὸς μέσα στὸ γάμο.

Τελευταῖα, καὶ αὐτὸ ὄχι ποιοτικά, ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου δεικνύει τὴν θέσιν τῶν παιδιῶν μέσα στὴν οἰκογένεια καὶ ὑποδεικνύει τὸ ἄνοιγμα τοῦ ζεύγους πρὸς τὴν τεκνογονίαν, ταυτοχρόνως δὲ τὸ ἄνοιγμα τοῦ ζεύγους πρὸς τοὺς ἄλλους.

Συνελόντι εἰπεῖν διὰ τῶν διαστάσεων τούτων τῆς ἐνώσεως ἀνδρὸς - γυναικὸς, ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου ἐγκαθιστᾷ ἕνα δίκτυον σχέσεων καὶ ἀνοιγμάτων: ἄνοιγμα πρὸς ὅλα τὰ ζεύγη (διαχρονικὴ ἀποψις), πρὸς

τὸν Θεόν (στυτηριολογική ἄποψις), πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους συζύγους (δυναδική ἢ συζυγική ἄποψις), πρὸς τὰ παιδιὰ καὶ λοιπὰ πρόσωπα (δημιουργική καὶ ἑτεροκεντρική ἄποψις).

3. Πρότυπα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας περὶ γάμου.

Ἡ ἀντίληψις τοῦ δικτύου αὐτοῦ τῶν πολλαπλῶν σχέσεων γίνεται μὲ ἀναφορὰν εἰς τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας, γεγονός πού διαφαίνεται εἰς τὴν ἀκολουθίαν. Ἡ «ἐκκλησιαστικότης» αὕτη ἔχει ἄλλωστε τόσον πολὺ ἐμποτίζει τὸν γάμον, ὥστε ὅπως εἶδαμε ἢ Παράδοσις τὸν χαρακτηρίζει ὡς «μικρὰν Ἐκκλησίαν»· ἐγείρει τὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας εἰς στόχους τοὺς ὁποίους οἱ σύζυγοι οφείλουν νὰ προσπαθήσουν νὰ φθάσουν καὶ προτείνει εἰς αὐτοὺς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς πρότυπον προσκαλώντας αὐτοὺς νὰ οἰκοδομήσουν τὴν «μικρὰν κατ' οἶκον ἐκκλησίαν» των ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγιότητος, τῆς καθολικότητος καὶ ἀποστολικότητος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Τὸ πρότυπον αὐτό (γάμος = Ἐκκλησία μικρά, σύμφωνα μὲ τις διαστάσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας) εἶναι δυνατόν ἐξ ἄλλου νὰ περιλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλαισίου του ὅλον τὸ περιεχόμενον μιᾶς «κλασσικῆς» ἐκθέσεως ἐπὶ τῆς θεολογίας τοῦ γάμου ὡς αὕτη ἀπαντᾶται εἰς τὰ ἐγχειρίδια δογματικῆς.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς θεολογίας τοῦ γάμου, ἀπαντῶνται καὶ ἄλλα πρότυπα (modèles). τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦν νὰ περιγράψουν τὸ Μυστήριον τοῦ γάμου.

Ἐνα πρῶτον σχῆμα εἶναι τὸ «τρισηπὸν ἀγαθόν» (tripartitum bonum) τοῦ γάμου διὰ τὸ ὁποῖον ἠμιλεῖ ὁ ἱερὸς Λύγουστίνος καὶ τὸ ὁποῖον ἐπέδρασε τόσον ἐπὶ τῶν διαδόχων του μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη. Τὰ τρία ἀγαθὰ τοῦ γάμου συνιστοῦν κατ' αὐτὸν ἡ γέννησις καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων (proles), ἡ συζυγική πίστις (fides) καὶ ἡ συμβολικὴ ἀξία τοῦ γάμου ὡς συμβόλου τῆς ἐνώσεως Χριστοῦ - Ἐκκλησίας (sacramentum).

Ὁ Παῦλος Εὐδοκίμου ἐπιχειρεῖ τὴν σύνθεσιν αὐτοῦ πού ἀποκαλεῖ «συζυγικὴν ἱερωσύνην» τῶν συζύγων ἀναπτύσσων ὡς λειτουργίας αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης τὰ τρία ἀξιώματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναδιθάζεται ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Χρίσματος, τουτέστιν τὸ βασιλικόν, τὸ ἀρχιερατικόν καὶ τὸ προφητικόν ἀξίωμα.

Τὸ χριστιανικὸν ζεῦγος κατὰ ταῦτα ἀξιοῦται τῆς ἐν Χριστῷ κερδηθείσης ἐλευθερίας καὶ κυριαρχίας ἐπὶ παντὸς ἀντιτιθεμένου εἰς τὸν προορισμόν του (βασιλικὸν ἀξίωμα)· οἱ χριστιανοὶ σύζυγοι ἀξιοῦνται ἐν συνεχείᾳ νὰ προσφέρουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ μεταμορφώσουν καὶ μεταστοιχειώσουν τὸ εἶναι των ἐν Χριστῷ (ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα).

διὰ τῆς μεταμορφώσεως αὐτῆς οἱ χριστιανοὶ σύζυγοι ἀξιῶνται περαιτέρω νὰ καταστούν θεολογικὸς τύπος, ζῶσα θεολογία καὶ μάρτυρες τοῦ ἐρχομένου (προφητικὸν ἀξίωμα). Ἡ ἀκολουθοῦσα ρῆσις τοῦ Οἰκουμενίου συνοψίζει ἐκφραστικώτατα κατὰ τὸν Εὐδοκίμου τὴν ἀνωτέρω διδασκαλίαν:

«Καὶ νῦν χριόμεθα ἵνα γενώμεθα βασιλεῖς μὲν, κατάρχοντες τῶν παθῶν, ἱερεῖς δέ, τὰ οἰκεῖα ἱερουργοῦντες σώματα· προφήται δέ, τὰ μέγала μυστήρια διδασκόμενοι» (PG 118, 932 C).

Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος ἐπεξεργάσθη μίαν πλουσίαν περὶ γάμου διδασκαλίαν. Ὁ Δαυὶδ Σκαρπάτσα ἐμελέτησε αὐτὰ τὰ κείμενα καὶ προσδιώρισε τὰ τέσσαρα δυναμικὰ σημεῖα τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν θάσιν τῆς πνευματικότητος τῶν συζύγων καὶ τὰ ὅποια εἶναι κατάλληλα νὰ ἴρῃσιν τὸν χριστιανικὸν γάμον. Τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶναι ἡ μυστηριακότης τοῦ γάμου· ἡ κλησις τοῦ νὰ συμμετέχη εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δίδῃ μαρτυρίαν τῆς ἀγάπης αὐτῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ ἕξασμός τῆς οἰκογενείας καὶ διὰ τῆς οἰκογενείας· καὶ ἡ ἀποστολή τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας. Τὰ ἀνωτέρω εὐρίσκονται ἄλλως διατυπωμένα εἰς τὸ ἕξῃς ἀπόσπασμα τοῦ βιβλίου του:

«Ὅταν ἡ Σύνοδος διαβεβαιώσῃ ὅτι ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια εἶναι «κατ' οἶκον Ἐκκλησία», αὐτὸ δὲν εἶναι ρητορικὸν σχῆμα, ἀλλὰ ὑπογραμμίζει τὸ κεφαλαϊῶδες γεγονός ὅτι ὁ χριστιανικὸς γάμος εἶναι μία κοινωνία σωτηρίας ἐν σμικρῷ, ἡ ὅποια ἐπαναλαμβάνει ἐν σμικρογραφίᾳ τὰ τυπικὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τὴν κοινωνικὴν διάστασιν, τὴν ἱερατικὴν, προφητικὴν καὶ βασιλικὴν κλησιν, τὴν ἐσχατολογικὴν ἔντασιν».

Ὁ προτεστάντης πάστορ, τέλος, Θεόδωρος Πφρίμμερ εἰς τὸ τέλος τῆς διατριβῆς του ἐφαρμόζει τὰ θεμελιώδη γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας (λεϊτουργία, ζωὴ ἐν κοινῳνίᾳ, μαρτυρία, διακονία) εἰς τὴν συζυγικὴν οἰκογένειαν, ἡ ὅποια οὕσα «βασικὸν κύτταρον τῆς Ἐκκλησίας» καὶ «κατ' οἶκον Ἐκκλησία, ἐκφράζει ἴσως ἐμβρυωδῶς τὰς τέσσαρας μεγάλας λειτουργίας τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ».

4. Ἐκκλησιολογικὴ προσέγγισις τοῦ γάμου.

Ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι ἔλα αὐτὰ τὰ πρότυπα τὰ ὅποια προορίζονται νὰ περιλάβουν τὴν θεολογίαν τοῦ γάμου ἔχουν ἀποδώσει καὶ ἀποδίδουν ἀκόμη πολὺ μεγάλας ὑπηρεσίας καὶ προσεγγίζουν τὸ μυστήριον τοῦ γάμου πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τούτοις δὲν ἠθέλησαν κατὰ κάποιον τρόπον νὰ ἐκμεταλλευθοῦν ἕνα πρόδηλον δεδομένον, ποῦ ἄπτεται αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ γάμου. Ὅτι δηλαδὴ ὁ γάμος, ἡ ἔνωσις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναίκος συνιστᾷ συμβολικὴν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς αὐτὸν ἀποτυπώνεται τὰ γνωρίσματά της: ἡ ἐνότης, ἡ ἀγιότης, ἡ καθολικότης

καὶ ἡ ἀποστολικότης. Ἡ θεολογία σήμερα, κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιολογική, θὰ μπορούσε διὰ τῶν μελετῶν καὶ τῶν ἐρευνῶν τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἐκκλησιολογίαν νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμβάθυνσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μικρο-εκκλησιολογίας με ἀφετηρίαν τὴν μακρο-εκκλησιολογίαν.

Ἐὰν σκάψωμεν βαθύτερα τὴν ιδέαν «γάμος = Ἐκκλησία μικρά» θὰ συγκρατήσωμεν πρὸ παντὸς τὸν δυναμικὸν χαρακτῆρα τοῦ προτύπου, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἐμφανίζεται ὡς οἰκοδομή, ὡς ἐν συνεχῆς συμβαίνον πού ἐκτείνεται ἐν χρόνῳ καὶ χώρῳ· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ὑπὸ τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας ἀπόκτησις τῶν ιδιοτήτων τῆς Ἐκκλησίας ἀγγέλλεται μακρὰ καὶ συνεχῆς· ἐπιθυμητὴ μὲν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ δύσκολος νὰ πραγματοποιηθῇ. Τὸ δὲ τῆς Ἐκκλησίας (ἡ ἐνότης τῆς, ἡ ἀγιότης τῆς, ἡ καθολικότης τῆς καὶ ἡ ἀποστολικότης τῆς) ἐγείρεται εἰς δέον, γίγνεσθαι τοῦ ζεύγους, τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας.

Ἡ ἐνότης θὰ εἶναι ἡ πρώτη φροντίς τοῦ ζεύγους· θεμελιούται ἐπὶ τῆς θαθείας ἐνότητος Χριστοῦ καὶ Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητος τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ ἐνότης αὕτη εὐρίσκει τὴν ἔκφρασίν τῆς εἰς τὸν λόγον «καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μία» ἔνθα ἐπιτελεῖται ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἀγάπης τοῦ ζεύγους. Ἡ «μία σὰρξ» πραγματοποιεῖται κατ' ἐξοχὴν ὅταν ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα συμμετέχουν εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκώσεως τὸ συντελούμενον ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστία. Μόνον εἰς ἓνα τέτοιο πλαίσιον εἶναι δυνατὸν νὰ σταθῇ ἡ διδασκαλία περὶ μονηγαμία, περὶ τοῦ ἐν ὄς καὶ ἀδιαλύτου γάμου.

Τὸ ζεῦγος ὅταν εὖρη τὴν ἐνότητά του καὶ δημιουργήσῃ τὴν κοινωνίαν του, δύναται νὰ ἀνοιγῇ πρὸς τὴν κοινωνίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ νὰ γίνῃ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς παρουσίας Του θὰ θέσῃ εἰς κίνησιν τὸν ἀνθρώπινον δυναμισμὸν τῶν ἀρετῶν. Τὸ ζεῦγος θὰ δυνηθῇ τότε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀγιότητα. Δὲν εἶναι ἄρα γε ἀληθὲς ἔτι ἡ Ἐκκλησία ἀντλεῖ τὴν ἀγιότητά Της ἐκ τῆς στενῆς ἐπαφῆς Της μετὰ τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος τὴν ἀλλάσσει εἰς «μεταμορφωμένον κόσμον»; Ἡ ἀγιότης αὕτη τοῦ ζεύγους — ἢ μᾶλλον τὸ κάλεσμα αὐτὸ εἰς ἀγιότητα καὶ εἰς κοινωνίαν μετὰ τῆς Ἁγίας Τριάδος — δὲν μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν πρόθεσιν τοῦ Θεοῦ νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τέλει τῆς κοινωνίας των μετ' Αὐτοῦ καὶ δὲν τοποθετεῖ τὸν γάμον ὡς ἅγιον ἄμα τῇ συστάσει τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; Σ' ἓνα τέτοιο πλαίσιο δὲν ὑφίσταται πλέον θέσις δι' οἰανδήποτε δυσφήμισιν τοῦ γάμου, ἀλλ' ἀντιθέτως τὸ κάθε τι συντελεῖ εἰς τὴν διακήρυξιν τῆς ἀγιότητός του.

Ἐν συνεχείᾳ, παρουσιάζει ἐνδιαφέρον νὰ θεωρήσωμεν τὴν καθολικὴν διάστασιν τοῦ ζεύγους. Εἰς τί συνίσταται ἡ καθολικότης του; Πρόκειται προφανῶς διὰ μίαν ποιοτικὴν καθολικότητα (συμπληρόν), ὡς ἄλλωστε πᾶσα καθολικότης. Ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς παρουσίας

τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ζεύγους — κατὰ τὴν πατερικὴν ἐρμηνεῖαν τοῦ χωρίου Ματθ. ιη' 20 — ἡ ἔνωσις των συνιστᾷ γεγονὸς ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρουσιάζει ἐν μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου ποιητικόν. Τὸ ζεῦγος καλεῖται κατὰ ταῦτα νὰ ζήσῃ τὴν δλότητα τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ συγχρόνως τὴν δλότητα τῆς ἐνώσεως ἀνδρὸς - γυναικός, τὸ πλήρωμα, τὸ ὅλον τῆς «πάντοτε καὶ πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων» τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν βιωθείσης κοινωνίας — ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον ἐδιώθη αὐτή — καὶ ν' ἀνοιγῇ εἰς τὴν κοινωνίαν ὄλων τῶν ζευγῶν.

Ὡς πρὸς τὴν τετάρτην διάστασιν τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας, τὴν ἀποστολικήν, τί μπορεί νὰ σημαίνει; Τὸ ζεῦγος καλεῖται νὰ γίνῃ ἀποστολικόν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀποστόλων, νὰ ἐξέλθῃ δηλαδὴ καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ τὸ εὐαγγέλιον. Τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἐὰν θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὸ χάρισμα τῆς ἀγάπης τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὁποῖον καθίστα τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τὴν γυναῖκα μυστήριον ἀγάπης καὶ ἐγείρει τὴν ἀγάπην τοῦ ζεύγους εἰς σύμβολον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Μὲ αὐτό, τὸ ζεῦγος πραγματοποιεῖ τὸν ἀπαράδατον ὅρον (conditio sine qua non) ἐνδὲς ἀποστολικοῦ ὄντος, δηλαδὴ τὴν ἀγάπην. Ἐνα ἄλλο σημεῖον αὐτῆς τῆς ἀποστολικῆς λειτουργίας ὑπάρχει εἰς τὴν φροντίδα τοῦ ζεύγους νὰ διευρύνῃ τὴν μικρὰν τοῦ Ἐκκλησίαν φθάνοντας ἔτσι εἰς τὴν μητρότητα καὶ τὴν πατρότητα.

5. Ἐνότης τῆς λειτουργικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς θεωρήσεως τοῦ γάμου.

Ἐὰν ἐπανεξετασθοῦν αὐτὰ τὰ τέσσερα γνωρίσματα τοῦ ζεύγους κατὰ τὰς ιδιότητας τῆς Ἐκκλησίας, εὐρισκόμεθα ἐκ νέου, ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν ὅταν ἐξητάζετο ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου, ἔναντι τοῦ αὐτοῦ δικτύου πολλῶν σχέσεων καὶ ἀνοιγμάτων τοῦ ζεύγους. Εἰς μίαν πρώτην κεντρομόλον στιγμὴν τῆς κοινωνίας του, τὸ ζεῦγος ἐρευνᾷ τὴν ἐνότητα τῆς σχέσεώς του καὶ ἀπὸ τὴν μοναδικότητά του ἐμβαθύνοντας τὴν δική του καθολικότητα, ἔρχεται εἰς σχέσιν μετὰ τὸ σύνολον τῶν ζευγῶν. Εἰς μίαν δευτέραν στιγμὴν κεντροφυγον, τὸ ζεῦγος ἔχοντας εὖρει τὴν ταυτότητά του, τίθεται κατὰ μέρος διὰ νὰ ἀνοιγῇ πρὸς τὸν Θεόν, τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἄλλους.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρέουν αἱ θεμελιώδεις διαστάσεις τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας πού διαρθρώνουν τὴν κοινωνίαν τοῦ ζεύγους, ὅμοιαι πρὸς ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ κειμένου τῆς ἀκολουθίας τοῦ γάμου.

Ἐπιχειροῦντες νὰ δώσωμεν ὅσα προηγήθησαν κατὰ τρόπον σχηματικὸν ἀντιπαραθέτομεν τὰς ἐπομένους διαστάσεις:

— Εἰς τὴν ἐνότητα ἀνταποκρίνεται ἡ δυαδικὴ διάστασις

- εἰς τὴν ἀγιότητα ἀνταποκρίνεται ἡ σωτηριολογικὴ διάστασις·
- εἰς τὴν καθολικότητα ἀνταποκρίνεται ἡ διαχρονικὴ διάστασις·
- εἰς τὴν ἀποστολικότητα ἀνταποκρίνεται ἡ δημιουργικὴ, ἑτεροκεντρικὴ διάστασις.

Ἐξετέθη μέχρι τώρα μία ἐκ παραδόσεως εἰκὼν περὶ γάμου κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Αὕτη μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῆς ἐννοίας τοῦ γάμου ὡς μυστηρίου ἐνεργούντος τὴν μεταμόρφωσιν τῆς πραγματικότητος τοῦ γάμου. Ὑπεστηρίχθη μάλιστα ὅτι τὸ πρότυπον τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη διὰ νὰ παρουσιάσωμεν τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν περὶ γάμου, γάμος - μικρὰ Ἐκκλησία, ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς σχῆμα διὰ τὴν ὀλοκληρωμένην σύγθεσιν τῆς θεολογίας τοῦ γάμου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- EVDOKIMOV Paul, Sacrement de l'amour. Le mystère conjugal à la lumière de la tradition orthodoxe. Paris (Ed. de l'Épi) 1962, 269 σ. Ἑλληνική μετάφρασις Ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Β. Ὁρφανοῦ, Μυστήριον τῆς Ἀγάπης. Τὸ συζυγικὸ μυστήριον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἀθήναι 1967, 188 σ.
- , «Ecclesia domestica», ἐν L'anneau d'or, ἀρ. 107 (Σεπτ.-Ὀκτ. 1962) 353-362.
- MEYENDORFF John, Marriage: An Orthodox Perspective. Crestwood, Tuckahoe, N.Y. (St. Vladimir's Seminary Press) 1970, 104 σ.
- PFRIMMER Théo, Dynamique relationnelle de la personne et de la famille conjugales. Contribution à l'hyménologie et à l'éthique (διδαστορικὴ διατριβή). Strasbourg 1970 352 σ. + XXVIII πίνακες (πολυγραφημένον).
- SCARPAZZA Davide, Spiritualità cristiana e valori della famiglia nella prospettiva del Concilio Vaticano IIο. Louvain (Mémoire de licence en Sciences Morales Religieuses) 1971, 288 σ. (πολυγραφημένον).
- ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Ἀλέξανδρος Μ., Ποιμαντικὴ προετοιμασία τῶν μελλονύμφων (προετοιμασία ἀγάπης). Συμβολὴ εἰς τὴν Ποιμαντικὴν Θεολογίαν, Ψυχολογίαν καὶ Κοινωνιολογίαν (διδαστορικὴ διατριβή). Ἀθήναι (Ἑθνικὸν Κέντρον Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν) 1971, 174 σ.
- ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ Παν. Ν., Δογματικὴ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τόμος τρίτος, κεφ. Γ', Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. Ἀθήναι (Ἐκδ. «Θ Σωτήρ») 1961, σ. 320-346.

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΘΩΜΑΣ ΡΑΜΜΟΣ, Μεσολογίου 27, ΑΘΗΝΑΙ.

